

Concilia & Comitia. Academia. cilia aliquot insuper celebrata dignitatem haut exiguam urbi conciliarunt. Academiam hic fundavit anno 1312 Philippus Rex Francorum, Pulcher dictus, Legum & Iurisprudentiae nutricem. Docuerunt in ea olim Ioannes Robertus, & Guiljelmus Fornerius, & post aliquot tempus cum aliis ICtis excellentissimus Rodolphus Guiljelmi F. Fornerius, cuius perinde ac patris scripta in Iurisprudentiae facello æternæ memoriae consecrata extant. Magnus hic studiosorum plerumque numerus, fere in quatuor nationes divisus, quarum singulis suis est procurator: Francorum, Germanorum, Normannorum, Picardorum. Procuratoris Germanorum officium trimestre est: quod splendido & sumtuoso in æmulationem convivio auspicari moris esse coepit: cui nunc audio, optimo exemplo, modum suum esse positum. Procuratori suis est adsestor, os & calamus Nationis, tum etiam Sigilli custos. Suus etiam est nationi Ærarius Quæstor. Quin & octo Seniores eliguntur, qui in concilium vocantur, cum res majoris momenti deliberandæ veniunt. Bibliothecarii tandem sunt duo, quorum est cottidie diebus profectis ab hora 1 ad 2, in bibliotheca comparere, libros petentibus indulgere, ab ipsis qui commodato eos sumunt notam rei testem exigere: finito cujusvis Procuratoris officio commodatos libros reposcere. Cæterum bibliotheca omnis generis libris est instrutissima. Intellexi Hubertum Giphanium I C. auctorem fuisse ejus instituendæ. Offertur Germanis adventantibus per Petellum matricula Nationis. Cui mirum, haut paucos nomina sua eo usque negare, ut vel cum incommodo abire malint, quam in hanc civium suorum veluti rempublicam adoptari: è qua tamen vicissim commoda haut pœnitenda ipsis percipere licebat.

Templum S. Crucis. Aedificiis omnibus exstat Aedes S. Crucis, miserum heu in modum in bellorum civilium turbis, ab iis, qui intempestivo religionis zelo in ædium divino cultui dicatarum ruinam præcipites ferebantur, tantum non funditus everfa. Editissima ipsi imposta fuerat turris, quæ & Rablæcio in scriptis suis Satyricis pro exemplo excelsissima fuit: ac in Germania Argentoratensis esse solet. Integri aedificii icon ex charta glutine roborata, ut olim fuerat, monstratur in ædibus civis cujusdam prope hospitium ad insigne scuti Francici. Centum & octoginta passuum est longitudo: latitudo, quadraginta minus. Tanti operis plusquam semidiruti restaurator esse voluit, qui Regnum perinde lacerum restauraverat, magnus Henricus I V, suaque & Reginæ manu primum lapidem posuit novissimo anno Iubilæo. Atque hactenus quidem immuni suntu non pœnitenda moles evecta conspicitur, quæ tamen composita ad id, quod restat, parum videri alicui possit. Adeo unius diei Gallia.

ruina, cum reparari debet, multorum est annorum, hominum, impensarum.

Ad dextram introitus templi visitur inscriptione testis manumissionis in Ecclesia factæ, à viris doctis in scripta sua relata. Ea talis est: EX BENEFICIO S. CRVCIS PER IOANNEM EPISCOPVM ET PER ALBERTVM S. CRVCIS CASATVM FACTVS EST LIBER ET LIBERTVS TESTE HAC S. ECCLESIA. Non quidem tot apicibus, sed partim notis, partim aliis compendiis lapidi incisa.

Non tempero hic mihi, quin rem admiratum dignam hoc ponam, verbis non meis, sed Pauli Merulæ. Is ita infit: Addam hic quod fidem exercere videtur. Memorant cives duos olim captivos fuisse apud Turcas viros Christianos: de quibus cum supplicium esset sumendum, pridie firmissimis arcis fuisse inclusos, eos autem, cum nocte, cui supplicii dies inlucet, maiorem in modum se commendassent reliquis S. Crucis, quas in Aurelianensi urbe servari fama erat, una cum arcis extam longinquæ regione Aureliam fuisse per aërem transportatos, intraque eadem positos S. Crucis. Mox, pulsantibus nullo movente campanis, factoque ab civibus cursu, arcas ante altare fuisse inventas, apertis captivos, qui apud Turcas adhuc esse se, quæque ad supplicium spectabant jam parata putabant, prodijisse: re cognita, vobis se oblaturos singulis annis canales duos, magnitudine qua arce fuerant, cera plenas. Quidquid sit hujus miraculi in medio relinquo. Ipse certe fieri oblationem hanc vidi, pridie S. Crucis, 2 Maji, atque adeo, ab coactis hæredibus hujusmodi voti majorum facto damnatis. Hactenus Merula.

Cœmiterium haut procul abest, amplum & visu dignissimum, in quo posita epitaphia param cum dicta æde fortunam subiere. Basilica urbis impositam sibi habet turrim, ex qua nunc omnium optime desuper urbis faciem arbitrari licet. Palatium sive tribunal contiguum est Ligieri, nullius quidem splendoris, sed vel ideo vifundum, quia amni plane incumbit. Aedificia privata satis splendida, imprimis interius, in hac urbe sunt plurima. Cubicula stragulis ex stramine compositis fulcire, et si & alibi in Gallia tritum fit, nullibi tamen quam hic solennius est. Id quod si non magnificentiam, certe nitiditatem & tutelam à frigore hyberno conclavibus conciliat. Plateæ eleganti pavimento ex lapide quadrato minusculo stratæ, nulla impuritate inambulantes maculant.

Areæ complures majores, minores, quarum celebratores sunt, la place de l'Estappe, le Martroy, (ubi supplicium de reis sumitur, unde & nomen mutuata creditur) S. Aignan, les Mottes. Nonnullæ arboribus latissime ramos diffundentibus inopacantur: quod præ omnibus aliis amoenitatem Aureliae incomparabilem conciliare videtur.

Summa: ut uno verbo concludam. Merebatur hujus urbis splendor & amoenitas magni Regis de se judicium, qui interrogatus ab Imperatore

*Momumen-
tum ma-
numissionis
in S. C.
Ecclesia.*

*Historia
miraculosa.*

*Cœmiteri-
um.*

Basilica.

Palatium.

Aedificia.

Placeæ.

Area.